

„Gilcevice din Chioggia“ în interpretarea Teatrului Național din Belgrad

Zilele culturii popoarelor și naționalităților din Iugoslavia, în România

TEATRUL NAȚIONAL DE DRAMĂ DIN BELGRAD

Binomul scenic înfățișat publicului nostru de către Naționalul din Belgrad ne-a exemplificat, sintetizator, prin calitățile sale de repertoriu, de stil interpretativ și regizoral, caracterul specific al acestei școli de teatru, care, în mod vădit, e credincioasă tradițiilor, așezărilor clasice ale dramei, cultivă jocul actoricesc realist, dar, în același timp, e deschisă propunerilor moderne, lecturilor „eretice“. Firește, termenii binomului au fost drama și comedia, opera, în substanța ei, națională și cea universală. Afișul turneului e subtil echilibrat: înfruntarea sumbră, angajind destine, extrasă din paginile unui binecunoscut roman de Borisav Stankovici (1876—1927), scris în 1941, *Singe impur* (sau *Singe stricat*, cum sună, mai bine, titlul traducerii publicate la noi, în 1959), ciocnirile dintre personaje pătimase, cu mentalități ireconciliabile, tonurile violent dramatice, pe alocuri atingând tragedia, atmosfera inconfundabil baleanică a dramatizării contrastează cu jocul grațios, refractar la rigori stilistice, cu desfășurarea liberă a fanteziei comice în suita unor scene, nu de gen, ci de moravuri, reaminte de Goldoni sub titlul *Gilcevice din Chioggia*.

■ SÎNGE IMPUR de Borisav Stankovici

Singe impur este, într-un anumit fel, un spectacol de autor: atât dramatizarea cât și regia aparțin aceluiași director de scenă, Gradimir Mirkovici. Un spectacol de mare montare, în care am recunoscut o grandoare teatrală de bună calitate (în ciuda unor inserții operetistice), ambiția unei vaste monografii socio-istorice, a unei reconstituiri de tip global, intersectând analiza sentimentelor și a condițiilor istorice, descripția mediului și a cutumelor specifice. Ethosul ținește din izvoarele etnului, erotismul se sublimaează în ritualuri folclorice, destinele sînt determinate de vitregia împrejurărilor istorice, tiranice opreliști sociale frîng viețile eroilor, interzicîndu-le împlinirea. Acțiunea, desfășurată la sfîrșitul veacului trecut, într-o Serbie puternic marcată de urmele îndelungatei dominații otomane, într-o comunitate închisă, cu moravuri patriarhale, zdruncinate, însă, de instalarea relațiilor de producție capitaliste,

constituie fundalul necesar, pe care se detașază cu forță dramatică, atent urmărite regizoral, personajele, minate de pasiuni mistuitoare. Într-o omogenitate stilistică vizibilă, actorii practică un joc energetic, cu efuziuni temperamentale, desenând o inedită galerie tipologică. I-am reținut îndeosebi pe Ksenia Iovanovici, Branislav Ierinici, Mida Stevanovici, Liuba Kovacevici, Predrag Manoilovici și Vera Cinkici. Modalitățile interpretative s-au arătat în consonanță cu decorul monumental, bogat în conotații (realizator, Miodir Denici), și ale cărui detalii realiste se subsumează auriilor emoționale, cu muzica (Voislav Kostici) și cu coregrafia (Branko Markovici); la toate nivelurile reprezentației se manifestă consecvent concepția artistică potrivit căreia scena este un loc de desfășurare a naturii omenești atotcuprinzătoare, nesfîrșindu-se să-și dezvăluie ameteala simțurilor, dar proslăvind rigoarea normelor morale.

■ GÎLCEVILE DIN CHIOGGIA de Goldoni

La polul opus, acordind credit sentimentelor labile, glumind cu nestatornicia, persiflind inconsistența caraghioaselor conflicte, pulverizînd caracterele, dinamitînd situațiile dramatice-cliseu, jucîndu-se de-a teatrul, se situează reprezentația goldoniană semnată de regizorul-oaspete italian Paolo Mageli, în co-

laborare cu scenograful Dušan Bistići. Decorul *Gilcevilor din Chioggia* este un punct forte al montării — un decor pe cît de ingenios, pe atît de amuzant și de poetic: căsuțe de lemn risipite pe o plajă albită de soare, zgîlțite de intemperii, dar și de furtunile istoriei, mișcate la vedere chiar de către interpreți, sau „sala tribunalului”, care coboară din podul scenei, cu uriașe manechine ale juraților, manevrate la comandă, dincolo de rolul lor funcțional, au adus reprezentației o notă meditativă, subliniind atotputernicia timpului, care spulberă totul. Regizorul a vrut, pusemne, o lectură scenică polemică față de ultimele montări goldonice, în vogă, azi, în lume; el a polemizat în primul rînd cu Strehler, cu spectacolele sale, de superbă reconstituire realist-poetică. Aceste *Gilcevi* sînt pretextul unor jocuri scenice, realizate cu bucurie și candoare, sursa unor frenetice exerciții de ritm și dicție, de mișcare și comportament, în care recunoaștem dorința, justificată, de improspătare a mijloacelor exprimării actricești, a întoarcerii la originile teatrului, la stilul histrionic și la efectele reprezentației populare, de bîlci. Au excelat, în acest sens, Olivera Markovici, Zorița Mirkovici, Dobrița Stoinici, Miloș Jutici, Miki Manoilovici, Bogici Bošković, Marko Nikolici și Dušan Iakšici. Ei au știut să releve, cu grație, condiția eternă a Actorului, rolul lui de desfătător al celorlalți, arătîndu-ne, în finalul cu totul neașteptat, cum măștile cad, cum veselie se șterge de pe chipuri, făcînd loc expresiei gînditoare, proprie Artistului, răspunzător pentru grijile oamenilor.

Mira Iosif

TEATRUL NAȚIONAL SÎRB DIN NOVI SAD

BOSTANUL GĂUNOS de Jovan Sterija Popović

Într-o atmosferă voioasă, cu nenumărate aplauze la replică, s-au desfășurat cele patru spectacole pe care Teatrul Național Sîrb din Novi Sad le-a reprezentat la Constanța, Mangalia, Tulcea și Cobadin, cu comedia *Bostanul găunos* de Jovan Sterija Popović.

Instituție dramatică ființînd din anul 1861, Teatrul Național din Novi Sad, erodinciios unui program de valorificare a dramaturgiei originale, clasice și contemporane, a reușit să transforme bătrîna comedie într-un spectacol modern, cu adresă la actualitate. Satirizarea tendinței de parvenire a unor reprezentanți ai claselor mijlocii, care vor să-și cumpere un loc mai bine situat în ierarhia socială, stîruind caraghios să-și rafineze comportarea și limba și căutînd alianțe matrimoniale onorabile — temă molierescă (c

destul să cităm *Burghezul gentilom*), care apare și în nenumărate alte piese ale dramaturgiei universale — este și tema acestei clasice comedii sîrbești. Spectacolul se impune prin calitatea realizării lui regizorale și actricești. Sub mina inspirată a regizorului Dejan Mijać, mărturisirea din caietul-program capătă viață: „În elucidarea prejudecății care dăinuia în jurul lui Sterija, înțelegerea noastră nu înseamnă decît o contribuție discretă la cunoașterea celui Sterija pe care noi îl considerăm contemporanul nostru”. Realizarea spectacolului angajează actori cu mare putere de compoziție și cu talent comic nativ, a căror ierarhizare e dificilă. Fie că e vorba de văduva bogată, Fema, jucată cu aplomb și cu naivitate de Dobrița Šokica, fie că, în rolul fiicei Evica, actrița Milena Bulatović ripostează cu încăpăținare tipic țărănească, hazul ciocnirilor reiese nu atît din situații cît din caracterele conturate de actrițe. Cu egală măiestrie, li se alătură Stevan Gardinovački, în rolul argatului Jovan, Hinka Suvaćar, în slujnica Anča, Zaida Krimšahalov, în Sara, Stevan Salajić, în filozoful